

Відгук

офіційного опонента про дисертацію
Наталії Олександрівні Поліщук

на тему «Термінолексика як джерело оновлення газетного тексту
(на матеріалі газет перших десятиліть ХХІ ст.)» (Львів, 2019. 282 с.),
подану до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.01 – українська мова

Унормування літературної мови в різні періоди було і залишається в центрі уваги сучасного мовознавства. Попри багатоаспектність проблематики розвиток публіцистичного стилю – один із важливих напрямів досліджень. За переконаннями багатьох дослідників, сучасна мова газет, що представляють названий стиль, докорінно відрізняється від мови газет радянських часів. Насамперед у лексико-семантичному аспекті, оскільки вже з кінця 80-х років цей стиль починає активно змінюватися, що пов’язано з екстрадінгальними чинниками. Саме мова газет найчутливіша до суспільно-політичних процесів у соціумі та найоперативніше відображає будь-які зміни в узусі. Тому кожна наукова праця з цієї проблематики слугує створенню цілісної картини розвитку української літературної мови. Відзначимо, що в рецензованій дисертації Н. Поліщук уперше розглянула сучасну термінну лексику української мови в газетному тексті. Дослідження є новаторським і, безперечно, актуальним.

Дисертація Наталії Олександрівни пов’язана з науковою темою кафедри українського прикладного мовознавства ЛНУ імені Івана Франка «Комунікативно-прагматичні та лінгводидактичні аспекти дослідження української мови в діахронії та синхронії на різних етапах її розвитку» (реєстраційний номер 0115U003719).

Теоретико-методологічну основу дисертації передбачено всебічно і повно. У вступі сформульовано об’єкт, предмет, мету і завдання роботи, висвітлено концепцію дослідження, питання про методи реалізації

поставлених завдань. Обґрутовано наукову новизну, вказано на теоретичне і практичне значення результатів.

Робота складається із чотирьох розділів, кожен із яких має дуже детальне структурування. Це дало змогу авторці відобразити, так би мовити, «всю палітру кольорів» газетного тексту, водночас продемонструвати можливості термінолексики в ньому: передавати інформацію, збагачувати текст новим емоційним та змістовим колоритом, слугувати інструментом мовного впливу на формування суспільної думки.

Найбільш істотні наукові результати дисертації Н. Поліщук можна окреслити такими положеннями:

- уперше в українському мовознавстві простежено й подано цілісну характеристику термінної лексики публіцистичного стилю новітнього періоду;
- завдяки комплексному системно-структурному підходу до аналізу мовних одиниць здійснено аналіз активних лексико-семантических процесів у суспільно-політичній лексиці, пов'язаних із трансформаціями українського суспільства за період 2014-2019 рр.;
- поглиблено трактування поняття *термінолексика*;
- підтверджено теоретичні положення про нормувальні процеси мовними фактами з індивідуального мововживання відомих політичних діячів;
- уперше проаналізовано інновації, не зафіксовані у лексикографічних джерелах.

Вважаємо, що достовірність й обґрутованість наукових положень і висновків у дисертації забезпечені багатоаспектним аналізом зібраного матеріалу. Джерельна база дослідження сягає 2 755 позицій.

Висновки в дисертації переконливі, цілісно представляють результати спостережень авторки. Увиразнено основні тенденції розвитку термінної лексики в політичному дискурсі, який репрезентований у сучасних україномовних газетах. Стверджуємо, що задекларованої у науковій роботі мети Н. Поліщук досягла.

Без сумніву, основні положення дисертації поповнюють і поглиблюють засади таких галузей мовознавства, як термінознавство, лексикологія, стилістика та культура мови. Матеріали роботи, безперечно, знайдуть застосування у лінгводидактиці. Узагальнені лінгвальльні факти слугуватимуть основою для розроблення спецкурсів, написання підручників і посібників для вищих навчальних закладів. Корисними будуть передусім матеріали, систематизовані в додатках.

Результати дисертації широко апробовано на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. Авторські напрацювання викладено у 12 одноосібних публікаціях (9 – у фахових виданнях, 1 – у польському). Підкреслимо, що зміст автoreферату й основних положень дисертації є ідентичним.

Звернемо увагу і на перспективи розвитку напряму досліджень, який обговорюємо. Результати дослідження дають змогу, як стверджує здобувачка, слугувати джерельною базою для нових словників неолексем, різноманітних тлумачних словників, оскільки це сьогодні є вимогою часу.

Далі розглянемо дискусійні моменти та недоліки роботи.

1. Задекларувавши тему дослідження «Термінолексика як джерело оновлення газетного тексту (на матеріалі газет *перших десятиліть ХХІ ст.*)», дисерантка бере газетні матеріали з 2014-2018 pp. (зазначено в автoreфераті джерельну базу), щоправда трапляється й видання «Високий замок» за 2019 рік (с.99, с.122, с.126, с.127, с.129), не паспортоване видання «День» (с.130, с.134, с.136, с.151, с.152);

2. На початку роботи логічно не визначено хронологічні межі дослідження – мова преси початку ХХІ ст., що вмотивовано важливими політичними подіями в житті українського суспільства;

3. Висвітлюючи роль терміноодиниць у газетному тексті, Н. О. Поліщук наводить семантику лексем, зафікованих у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» за ред. В. Бусела (2007 р.). Було б доречніше замість словника за ред. В. Бусела використати академічні

лексикографічні праці: початкові томи «Словника української мови» у 20-ти томах, «Словник української мови» за ред. В. Жайворонка (2016). Для окремих лексичних одиниць аналіз особливостей сучасної кодифікації є необхідним, тобто недостатньо обмежитись СУМом-11, оскільки така процедура дає змогу побачити оновлений стилістичний і семантичний статус слова;

4. До методів дослідження варто було б додати також метод кількісних підрахунків як активно використаний у роботі.

Загалом стверджуємо, що в дисертації Н. Поліщук представлено динаміку термінної лексики української мови в новітній період на матеріалі україномовних газет політичного спрямування, запропоновано комплексний аналіз процесів, які впливають на розвиток лексико-семантичної системи української мови взагалі та суспільно-політичної лексики зокрема.

Наукова праця Наталії Олексandrівни Поліщук на тему «Термінолексика як джерело оновлення газетного тексту (на матеріалі газет перших десятиліть ХХІ ст.)» відповідає чинним вимогам до дисертацій, а її авторка цілком заслуговує наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова.

Офіційний опонент
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу граматики та наукової термінології
Інституту української мови НАН України

Н. О. Яценко

23.05.2019 р.

